

378
B 16

A MAGYAR-ÓVÁRI
GAZDASÁGI TANINTÉZET

1856-IK ÉVI ÁLLAPOTÁNAK

LEIRÁSA

EGY REMEKIRÓNK TOLLÁBÓL.

KÖZLI:

BALÁS ÁRPÁD,

KIR. TANÁCSOS,

A M. ÓVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA IGAZGATÓJA.

MAGYAR-ÓVÁR, 1890.

CZÉH SÁNDOR-FÉLE KÖNYVNYOMDA.

(CZÉH LAJOS.)

Huszár Gál Városi Könyvtár
Mosonmagyaróvár, Engels u. 16.
Tel.: 06-96-555-563

Helyismereti anyag

Városi Könyvtár

54156 -

Mosonmagyaróvár

Leltár/2012

~~LELTÁR/2004~~

A MAGYAR-ÓVÁRI

GAZDASÁGI TANINTÉZET

1856-IK ÉVI ÁLLAPOTÁNAK

LEÍRÁSA

EGY REMEKIRÓNK TOLLÁBÓL.

KÖZLI:

BALÁS ÁRPÁD,

KIR. TANÁCSOS,

A M.-ÓVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEμία IGAZGATÓJA.

MAGYAR-ÓVÁR, 1890.

CZÉH SÁNDOR-FÉLE KÖNYVNYOMDA.

(CZÉH LAJOS.)

Helyismereti anyag

VÁROSI-JÁRÁSI KÖNYVTÁR

54156

Mosonmagyaróvár

Kölcsey Ferencz koszorús költőnk és korának egyik legjobb írója „*A magyar-óvári gazdasági intézet rövid ismertetése*” cím alatt ezen intézet leírását hagyta hátra az utókor számára, mely a „*Mosonymegyei Lapok*” *) olvasóira nézve annyival inkább érdekes lehet, mert egyrészt a mai nemzedék előtt számos, már feledésbe ment adatot tartalmaz a vármegye területén 72 éve működő tanintézet történetéből, másrészt pedig ezen intézmény mostani alakjában előttük ismeretes lévén, módjukban áll a régi s a mostani állapotok között az összehasonlítást megtenni.

E közlemény a Toldy Ferencz által közrebocsátott Kölcsey minden munkái 2-ik kiadásának V-ik kötetében található fel, és bár kelettel nincsen ellátva, mégis biztosan tudhatjuk, hogy szerző azt az 1836. évben írta, mert az a Simon Pál, kire hivatkozik — és ki, mellesleg megemlítve, Tisza-Roffról származott, — a tanintézet anyakönyvének tanúsága szerint, fentemlített évben volt az intézet növendéke.

Érdekesnek találok Kölcsey közleményét változatlanul visszaadni, mert ekként az akkori korban szokásos előadási módot és helyesírást, valamint

*) Jelen közlemény a „*Mosonymegyei Lapok*” 1890. évi 10. számában jelent meg.

az azon időbeli kifejezéseket is egész eredetiségökben veszi az olvasó; czélszerűnek láttam azonban egyik-másik helyen magyarázó megjegyzéseimet a szöveg alatt hozzátenni.

Kölesey közleménye következőképen hangzik:

* * *

„Széles e világot hosszában és széltében ismeri szép dolog; de mielőtt ismereteinket ily határozatlanra terjegetnénk: igen üdvösséges lenne, saját hazánk körülményeivel barátkozni meg.

E parányi ítés nincs egészen ok nélkül.

Hírlapjaink s minden más folyóirataink a föld ismert és nem ismert részeiről és népeiről s mindenéről telvék tudósításokkal. Akarjátok-e tudni: melyik chinai tiszteteske részegedett meg ópiumtól? A madagaskari királyné jókedvében hány udvari kullancsot ölt meg méreggel? A holdbeli lakos megsértett ujjából mi színű vér foly? Wellington herczeg paripái a hófuvásból hogyan menekedtek ki? Mendizabal úr a cortesülésben szemöldökét hányszor húzta össze? A newyorki vendégfogadóban milyen gépely*) tisztítja a sáros csizmákat? Mahmud császár ministerei mi szakálprivilegiumot nyerének? Mindezekről s ezer meg ezer ilyenekről bőv tanúságot vehettek. De hazánkban mik történnek, mik állanak fenn? ezek felől ugyan a lehetőségig szűk tudományt fogtok találni.

Órizzen az ég, hogy író és szerkesztő urainkat legkevesébe is sérteni kívánám! Sőt ünnepélyesen kinyilatkoztatom: mikép a mi irva harczoló vitézeink iránt oly meghunyaszkodó tisztelettel viseltetem, milyesnél nagyobbra ők magok sem tarthatnak számot. Azt itt elhiszem, hazai cikke-lyeink szűk voltát sok egybejött szerencsétlen kö-

*) Értsd: gép.

rülmény okozza, minek elhárítása nem írónktól függ. Mind e mellett is azonban a panasz nem szűnik meg igazságos és keserves lenni.

Néhány hónap előtt szükségessé lön tudnom: a magyar-óvári gazdasági intézet körülményei közelebről mik és milyenek? Hogy fennáll: azt jól tudtam; de mi tanítatik ott sajátképen, és mint és kik által? azt itt körömben megtudakozni senkitől sem tudám; valamint azt sem: mi alapon nyugszik az intézet? mi segédforrások és eszközök állanak készen számára? s több e féleket.

Ily bizonytalanságban Simon Pál sok jelességű fiatal barátomhoz, ki most a nevezett intézet növendékei közé iratta magát, folyamodám; s ime a mi itt következik, az ő tudósításaiból van róve, miket Kanyó úrnak, az intézet egyik nagyérdemű tanítójának segedelmével hozzám juttatott.

Magyaróvárról, Károly főherczeg azon nevű uradalmának főhelyéről, Fényes Elek statistikájában (a könyv méltó, hogy minden magyar előtt ismeretes legyen) nem megvetendő adatokat fogtok olvashatni.

Köztudomány,*) hogy e város és uradalom nem sokkal ezelőtt Albert szász-tescheni herczegé vala, Magyarország egykori helytartójáé, ki a kérdéses intézetet jótékony emlék gyanánt hagyta maga után.

Denglázi Wittmann Antal úr, a herczegi uradalom köztisztjelethen élő főigazgatója adá a szép következésű tanácsot és készíté a tervet, miszerint az intézet alapított, s 1818-ik év őszén, az iskolai év kezdetével meg is nyílt. Megnyílásáról a hírlapokban tétetett jelentés, s a törvényhatóságok is vettek tudósítást; s mind e mellett is vidékünkön kevésbé ismeretes az, s bizonyosan

*) Értsd: köztudomásu.

lesznek, kik e rövid ismertetést nem kedvetlenül veendik. *)

Albert herceg a derék Wittmann tervét elfogadá, s I. Ferenc királyunknak 1818-iki január 8-án kiadott engedelmé mellett, az alapítólevelet ugyanazon év októberének 25-én aláírá; s arra következő 1819-iki január 5-kéről királyi megerősítést is nyert. **)

Ez alapítólevél a magyaróvári intézeten kívül a miklósfalvi ispotály s a feketeerdői iskolamester számára tett alapítványt is magában foglalja. ***) E két utóbbi czélunkra nem tartozván: csak a szóban forgó gazdasági intézetet illető pontok számláltassanak elő, mint következnek:

1. A gazdasági intézet magányos intézet, †)

*) 1820. évi szept. 1-jén „Lehranstalt für Landwirthe zu Ung.-Altenburg“ czim alatt nyomtatásban megjelent ily értesítő kezeim között van, melyben nemesak a tanintézet szervezete van ismertelve, hanem a növendékek ellátásáról is tájékoztat. Megtudjuk belőle nevezetesen azt, hogy a hercegi ösztöndíjakon kívül még 20 növendék kaphat évi 20 váltóforintért lakást és fűtést az intézeti épületben, de ágyneműt mindenkinek magával kell hoznia. Élelmézést az intézeti élelmező, és pedig havi 10—18 váltóforintért ebédet, és 16—25 váltóforintért ebédet és vacsorát ad.

**) Azonkívül, hogy Wittmannak a gazd. tanintézet meg-alapítása körül döntő befolyása volt, neve Magyar-Ovár lakossága előtt még azért is kiváló tiszteletet érdemel, mert ő volt az, ki a Lajta szabályozása által a várost az egészségölő, moesáros környezettől megszabadította; továbbá a főhercegi parkot is ő létesítette, mely nélkül Magyar-Ovár vidéke sivar volna és nyáron a tartózkodás benne jóformán tűrhetetlen lenne. Wittmann, ki érdemei elismerésül „den-glási“ előnévvel magyar nemességet kapott, az 1842. évben Csehországban Wittingauban hunyt el, de kívánságához képest hamvai a helybeli temetőben nyugosznak, s azok helyét nem messze a bejárástól, ezzel szemben igen szép, magas, karesu, latin felirásu vasoszlop jelzi, mely csak közelebb lett teljesen restaurálva.

***) Az itt említett kórház Miklósfalván jelenleg is fennáll.

†) Ez a kifejezés a szó mai értelmé szerint félreértésre adhatna alkalmat és „magán-intézet“-nek veendő.

s a tanítók világi vagy egyházi rendből, minden esetre czélirányos tudományul felruházva választatnak;

2. a tanítók választása mindég az alapítótól s örököseitől függ;

3. az intézetben észlegi *) és gyakorlati gazdaságot mindenki, különég nélkül, szabadon tanulhat; s a gyakorlati gazdaság tanulására az egész magyaróvári uradalomban találtató minden tárgyak szolgálhatnak; különösen pedig a kétszáz holdból ezelőtt Hofwiesen, most Albertau nevet viselő major, minden benne levőkkel, e czélra fordítatnak; **)

4. a philosophiai karbeli tudományok az intézetben csak segédképen tanítatnak; s annál fogva azokra nézve, kik innen vallás, jog vagy orvostudomány tanulására mennek, elegendők nem lesznek;

5. a tanulók szállásról és élelemről magok tartoznak ugyan gondoskodni: mindazáltal az alapító helyet fog készíttetni, hol 20 vagy 30 tanulók méltányosan szabott árért szállást és élelmet találván, tanítóik vagy előkelő uradalmi tisztek felügyelése alatt éljenek;

6. a hercegi tisztek gyermekei közül az alapító örökösei szabad választása szerint évenként hat ifju veend 120 pengő forintot;

7. az intézet állandó alapjául szolgálанд azon

*) Értsd: „elméleti“.

**) Mikor az akkori cs. kir. kormány az 1850. évben az intézetet a főhercegtől, vele kötött szerződés alapján átvette s államiává tette, nemsokára rá a közel 200 holdnyi kiterjedésű marktaui birtokot vásárolták meg számára és kiegészítésül a főhercegi uradalomtól mintegy 62 holdat bérbe vettek, mely terület, egy több hozzászerzett darabbal együtt, összesen 324 kat. hold, alkotja jelenleg a gazdasági akadémia gazdaságát. A marktaui birtokot egyes parcellákban helybeli polgároktól vásárolták össze.

Nisiderben fekvő udvarház, mely ezelőtt a paulinus atyáké volt, minden tartozványaival együtt. Ezen jószág a religiói fundus káratlanítása mellett, a m.-óvári uradalomhoz kapcsolatván, a gazdasági intézet tanítóinak s a hat ifju stipendiumának fizetésére úgy rendeltetett, hogy egyszersmind jövedelméből az intézethez kívántató könyvek, eszközök sat. megszerzésére évenként 1000 pengő forint fordíttatnék. Ha pedig az udvarház jövedelmei mindezeket nem fedezhetnék: azon esetben az intézet biztosítására az alapító herczegnek m.-óvári uradalmában tett javításai köttetnek le;*)

8. ha az intézet véletlen eset miatt meg fogna szünni, az alapítvány a mindenkori törvényes birtokosra úgy száll vissza, hogy mindig kegyes használatokra fordíttassék.

Végre, ha az alapító herczeg örököseinek magszakadásával az óvári uradalom a kir. fiscusra visszazállítandó lenne: az utolsó birtokos tartozik az alapító herczeg javításaiból 50.000 pengő forintot a cs. kir. felségnek általadni; mely summa az említett udvarház jövedelmeivel együtt az intézet fentartására használtassék.

Az így alapított intézetben 1818-iki őszön, mikor (mint felebb megjegyezve van) az megnyílt, két tanító kezdé a gazdaságot, a fűvészetet és baromvoslást előadni; s e kettő mellett maga Wittmann úr is tartott leczkéket, melyeket a nevédeken kívül az uradalom helybeli tisztjei is gyakorlottak. Következő évben a két első tanító

*) Az 1850. évben államivá lett intézet számára ez az alapítvány továbbra is biztosítatván, a magyar-óvári uradalom a nezsideri kúriához tartozott épületek, földek és legelők váltása fejében évenként 1648 forint 48 krt fizet az államkincstárnak, mely összeg az intézet fentartásának költségeire fordíttatik.

búcsút von,*) s helyettök négy rendes tanító rendelteték;**) s ennyi számmal vagynak a mostaniak is, kik közül

egy tanít chemiát (különösen gazdaságra alkalmazva), oekonomiát, technológiát, botanikát, agromoniát, állatok és növények physiologiáját (Kopcz úr Csehországból, az intézet rectora);

más zoológiát, mineralogiát, anatómiát, biotikát, juhtenyésztést és veterináriát (dr Polák);

harmadik mechanikát és architekturát (Renner úr, a bécsi polytechnikum növendéke);

negyedik tiszta alkalmazott mathésist (Kanyó úr, Szathmármegyei magyar).

E négy tanítók vezérlése alatt a tanulási idő két évre van szabva; úgy mindazáltal, hogy kik már más gazdasági intézetben vagy a bécsi polytechnikai iskolában előbb tanultak, mind a két évet együvé foglalhatják. Télen a várban két teremben tartatnak leczkék; nyári hónapokban földmérés, fűvészkedés, földművelés sat. szabad ég alatt üzetnek. S mely szerencse az iskolát az étellel így összeköthetni! Mert valamint Jakab apostol igen böles mondásaként „a hit jó tettek nélkül megholt állat“: úgy a négy fal közt kerengő a fejérré feketével irt tudomány életre alkalmaztatás nélkül megholt állat.

Jól megértsetek! Nem azt akarom mondani, hogy semmi tudomány nem ér semmit, ha csak közvetlen vásárra nem vitetik, vagy valamely gyárban gépelyforgatásra nem fordíttatik. Értelmem ez: gazdaság és státustudomány, philosophia és költészet és szónokság és csillagászat és chemia, s minden más egyéb csak úgy bir belső becset,

*) T. i. Liebbald Gyula és Klingenstein Frigyes.

**) T. i. Kalt Péter, Schachner Károly, Orkony Adolf és Kanyó Mihály.

ha a való, meleg étellel viszonyba tétetik; ha sem egyes emberi elme játékos foglalatossága gyanánt nem üzetik, sem pusztán emlékező tehetőséget ragyogtató bútornak nem tekintetik; hanem az emberi társaság kifejlési és haladási nagy körében él és mozog; s vagy egyenesen ketté változik, vagy jövődő tettek kifejtésére és előhozására számoltatik ki.

A gazdasági tudományok épen olyanok, hogy egyenesen tettbe kell általmenniök; s azért multhatatlanul szükség már a tanulónak a gyakorlat világába lépni. E gyakorlati világ a tanuló körül mennél tágasabb, annál több az ismeret, a mivel magát meggazdagíthatja; iskolájából az életbe tapasztalást is vihethén ki, ezt az élet nagy mesterét, mit könyvből tanulni nem lehet.

E tekintetben az óvári intézet sok szerencsével bír. Mert a tanuló az intézethez szorosan tartozó kerten és gyűjteményeken kívül az egész óvári uradalom fényes sikerrel folyó gazdasági rendszerét szeméivel láthatja, s ez által nagyszerű tapasztalást szerezhet. Annyival inkább, mert a tanítóhelyekre is nagy tapasztalású férfiak választatnak.

A mathésis tanítója egyszersmind uradalmi mérnök; a baromorvoslást az uradalmi baromorvos tanítja; az architektúri kathedrát pedig oly férfi bírja, ki a bécsi polytechnikumban tanulván, esztendeig volt dolgozó pallér. Ily praktikai ismeretekkel bír a gazdaság tanítója is. Adjuk hozzá, hogy az intézet főgondviselése Kleyle Joachim kormányi tanácsos úr társaságában épen azon Wittmann úrra van bízva, kinek az intézet terve lételét köszöni; s következőleg annak virágzását szíven igen természetesen hordozza.

A tanítók közül egyik rector szokott lenni; de itt a rectorás nem változik évenként, hanem az egyszer elválasztottnál állandóul marad.

Tanítók és tanulók, kik itt practicánsoknak hivatnak, a legszebb viszonyban vannak egymással. Ami a practicánsokat különösen illeti: ezek háromféleképpen:

Vagynak ugyanis hatan, kik az alapítvány 6-ik pontja értelmében, évenként 120 pengő forint segédelmet nyernek. Ezek uradalmi tiszték gyermekei s az említett summán felül az intézet épületében szállást, író és rajzoló szereket is ingyen nyernek. Van példa, hogy betegség idején gyógyszereket is ingyen vettek vala. Ha megtörténnék, hogy e hat szám az uradalmi tiszték gyermekeiből ki nem telnék: akkor idegenek fognának fölvetetni, anélkül azonban, hogy az uradalom szolgálatára köteleztetnének.*)

A többi nevendékek vagy olyanok, kik saját költségeiken tanulnak; vagy uraságoktól vesznek költséget, kiknek szolgálatára magokat már lekötözték. Mind ezen nevendékek eleintén nem nagy számmal lévén: az intézet épületében elfértek. Most számuk megszorodván, kevesen férnek ott: s ezek (az uradalom fizetésében levőket kivévén) évenként 20 váltóforintot fizetnek, s e

*) Az itt említett hat ösztöndíj, mely az alapítólevél határozata szerint az intézet nevendékei számára volt szárvá, az erre vonatkozó szerződés értelmében az állami lett intézetre is átszámazott és az ösztöndíjak a tanári kar javaslata alapján adományoztattak. Utóbb azonban oly magyarázatot adtak az alapítólevél 6 pontjának, melynél fogva az ösztöndíjak csupán a főhercegi uradalmak tisztjeinek fiait illetik, ha azok nem tanulnak is a gazd. intézetben; eszerint tehát az adományozás előbbi időkből fogva szokásban volt módja meg lett szüntetve.

Mint hogy azonban akkor, mikor az intézet államosítva lett, ezen ösztöndíjak az ezentúli állami intézetnek is biztosítottak: ennél fogva jog szerint azok a mostani akadémiát is illetik.

Az 1886-ik évtől fogva egyébiránt az akadémia részére 150 frtjával 8 állami ösztöndíj van rendszeresítve.

fizetésért fűtést is kapnak. A vendéglő, mely az alapítvány tartalma szerint, az intézetben felállítaték, már nincs.

Az intézet helye a vár, s itt két szűkecske terem szolgál leczketartásra. Ez az oka, hogy miután a nevendékek száma évről évre nőtt; s tavaly az első évi 45-en valának: meghatározatott, évenként 30-nál többet fel nem venni.*)

A felvételt kívánók más iskolából hozott bizonyítvány nélkül fel nem vétetnek; s mivel az alapítvány**) 4-ik pontjában a philozóphi tudományokra nézve tett rendelés módosított: az is megkívántatik tőlök, hogy a philozóphi tudományokat másutt végig hallgatták legyen, s erről bizonyítványaikban említés tétessék. Egyébiránt nemzetre és vallásra tekintet nincs; a tanításért senki sem fizet; második osztálybeli tanulók***) meg nem szenvedtetnek. Az dicséretes megjegyzést érdemel, hogy vizsgálat alkalmával a tanulóktól nem szószerinti, hanem csak a dolog értékét bizonyító felelet kívántatik. Nyomatott kézi könyve

*) Mikor az intézet államivá lett, a várépület nyugati és északi szárnyát teljesen átalakították és nevezetesen két egészen megfelelő tágas tantermet építettek az épület azon részébe, mely azelőtt magtárnak volt berendezve. Ugyanakkor a hátulso tornyokat is lebontották, melyek az épület homlokzatán levőkhez hasonlóak voltak, s az épület mintegy felét új tetővel látták el. Megjegyzem továbbá, hogy az ötvenes évektől fogva is még több tanári lakás volt a várban, a gyűjtemények pedig csak egy-két helyiségben voltak felállítva.

Jelenleg ellenben a tágas várépületben máresak az igazgatónak, a vegytan tanáranak s assistensének, az irodatisztnak s a házmesternek van lakásuk, a többi helyiséget lassankint mind a gyűjteménytárak és laboratoriumok foglalták el, melyek száma és minősége a mai követelményeknek elégséget is tesznek.

**) Ertsd: alapszabályok.

***) Ertsd: másodrendű, azaz elégtelen osztályzatu tanulók.

egyik tanítónak sincs; a nevendékeknek mindent irniök kell.

Az intézetnek van külön kertje, mely a gazdaságot tanítónak gondjai alatt áll; s hol minden munkát a nevendékeknek is kell tenniök.

Van egy könyvtár is, melyben az előadott tudományokat tárgyazó könyvek tartatnak; s jó gondviselés kívánata mellett a nevendékeknek kiadatnak. Van ásvány, fűvészeti, csontváz és modelgyűjtemény is, tanítóknak és tanulóknak egyformán kinyitva.*)

A tanítás nyelve német. Ennek oka igen természetes; ha egyebet nem tekintünk is, mint azt, hogy az ország azon vidékén nagy sokaság beszél németül. Azonban hibáznánk, ha e körülmény miatt az igen hasznos intézetet mellőzni akarnók. Ha a nyelv német: de a gazdaság magyar. Azaz, az intézetben virágzó, s a főhercegi jószágokra sikeresen alkalmazott tudomány magyar földön hoz szemmel látható gyümölcsöt; s következőleg saját határainkban emeli fel a világító szövétneket, melynek fényétől vezérelve a hazai példát a haza több vidékein is haszonnal utánozhatnók.

Lelkemből óhajtom ugyan, bár minél előbb eljöne az idő, midőn az óvári szép intézet nevendékei a tudomány szavát magyar nyelven hallgathatnák: azonban, míg még az elkövetkeznék, kívánatos lenne, hogy ifjaink a tudomány és tapasztalás ezen bő kútfejét, melyet most legnagyobb számmal német és cseh külföldiek használnak, addig is minél többen látogassák meg.

Az uradalom nemcsak azt engedte meg, hogy

*) A könyvtár s a gyűjtemények az államivá vált tanintézetbe kebelezettek, de mai fogalmaink szerint akkoriban igen szerény terjedelműek voltak.

a nevédek a két évi tanulást elvégezhessek; hanem megbecsülhetetlen alkalmat nyújt arra is, hogy a tanulást végzett ifjak a főhercegi uradalom valamelyik részében, saját költségeiken, még egy harmadik évet, egészen gyakorlati készületek közt, tölthessenek. Ifjaink ez alkalmat minő haszonra nem fordíthatnák! S nem csak azok pedig, kik a gazdasági tudományokat egy vagy más uradalmi szolgálat elnyerésének reménye alatt készülnek tanulni; hanem azok is, kik birtokos atyáktól származtak, s idővel saját jószágaikat fogják igazgatni.

Magyarország földművelő ország! nálunk az adózó nép legnagyobb része, a nemesség, s még a városi kézművesek többsége is földet művel, és barmot tenyészt.

A magyar nemes Verbőczivel kínlódik, hivatalokat visel, státus dolgaira fordítja figyelmét; s mikor az ország és megye gyűlésein untig kifáradta magát, falujába fut bérései és juhászai közt rendet szabni. Neki, mint egész hazánknak, egyedüli élelemforrása a gazdaság. S mondjátok meg: mint folytatjátok azt? — Felelet: úgy, mint a jobbágytelkeiteken lakó szegény nép; ez pedig, mint őseitől örökbe vette.

Mi gazdaságunkkal is úgy teszünk, mint nyelvünkkel. Egyik nélkül sem élhetünk; egyiket mint másikat naponkint használjuk: mégis eszünkbe nem jut, hogy megtanulásukra gondot kellene fordítani. S kell-e csodálnunk, ha mind kettőben számtalan hibákat követünk el? — Ne higyétek, mintha gúnyolódni akarnék; saját keserű tapasztalásomat mondám el. Mert nyelvünk megtanulására valami gondot fordítottam ugyan: de parányi szántóföldeim épen úgy béréseim bölcsességétől függenek, mint a tiétek; s ugyanazért épen oly szűken kamatoznak, mint a tiétek.

Azonban, mit ifjan nem tanultunk, azt most már ősz fejjel ki nem pótoljuk: hanem a jövőendő előttünk áll. Nézzetek előre, s fiaitokat küldjétek tanulni, hogy jobbak lehessenek, mint mi valánk!“

* * *

Eddig Kölcsey!

Nemde csodálkozunk azon, hogy mily világosan és szakszerűen tárgyalja e jelesünk igazi classikus nyelven a tanintézet leírását és némi meglepetéssel olvassuk, hogy 54 év, tehát több mint egy félszázad előtt máris hangzották:

„Magyarország földművelő ország!“ holott némelyek azt gondolhatnák, hogy ez a mondás csak legujabb korunk felkapott jelszói közé tartozik.

Pedig mi volt akkortájt Magyarországon földművelése?! — zsenge, betegeskedő, a föld-lekötöttsége s a földművelő nép szolgasága által megbénított gyermek, melynek életéhez és jobb fejlődéséhez csak 12 évvel utóbb vetette meg alapját nemzetünk azon nagylelkű nemzedéke, mely sok százados jogairól önként lemondva, úgy a népet, valamint annak földjét szabaddá tette!

Kölcsey ezt az örökké emlékezetes időt már nem érthette meg, mert csak 48 éves koráig maradván életben, éppen 10 évvel korábban, t. i. az 1838-ik évben költözött el örökre az élők sorából, kiknek egyik díszje volt.

Mi gazdák és kivált azok, kik valamikor kiképeztetésüket itt nyerték, hálásak lehetünk e jeles írónk iránt, hogy a régi m.-óvári tanintézet hű képét rajzolta le az utókor számára, s elismeréssel tartozunk neki talpraesett, több tekintetben a mai állapotokra is alkalmazható megjegyzéseierért, melyeket leírásával kapcsol össze, egyúttal az akkori gazdasági viszonyokat röviden, de velősen ecsetelve.

A melegen érző hazafinak az a félénken kifejezett óhaja, melynek e szavakat kölcsönzi: „Lelkemből óhajtom, bár minél előbb eljőne az idő, midőn az óvári szép intézet nevendékei a tudomány szavait magyar nyelven hallgathatnák“ csak 33 évvel később ment félig teljesedésbe, amennyiben ezen időtől fogva az intézeten magyar nyelven is tartattak előadások; de 48 évre rá oly mértékben valósult meg, hogy ezen idő után és azóta a magyar nyelv kizárólagos közvetítője lett a mezőgazdaságra alkalmazott tudomány és okszerű gyakorlat terjesztésének.

Azóta, hogy Kölcsey éppen közölt leírása megjelent, ezerekre megy azok száma, kik a m.-óvári gazdasági tanintézetben, mely az 1874-ik évben „akadémia“ czímet kapott, szakképzésben részesültek és mezőgazdaságunk, valamint szakirodalmunk nem egy jelesét számítja tanítványai közé.

Ha már Kölcsey az akkori tanintézetről oly sok dicséreteset tudott írni, mit szólna mostani állapotához, mely a kor követelményeivel lépést tartva, folytonosan fejlődött és előrehaladt!

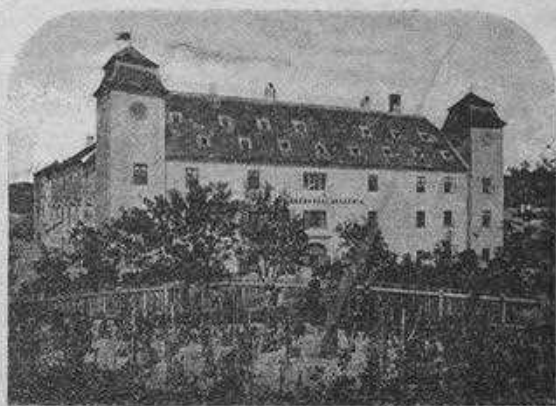
Igaz ugyan, hogy annak következtében, miszerint az akadémia tannyelve az 1884-ik évtől fogva egészen magyarrá vált, némesak előbbi nemzetközi jellegét áldozta fel, hanem látogatottságából is veszített: de viszont éppen ezáltal közelebb jutott a nemzet szívéhez, ennek daczára eddigi előkelő állását továbbra sem fogja feladni és csendes, de ernyedetlen működését osztatlanul szentelheti a hazai mezőgazdaság felvirágoztatásának előmozdítására.

VÁROSI-IRÁTI KÖNYVTÁR

54156 - - /

Mészárosy János

A magyar-óvári m. kir. gazdasági akadémiá főépülete.

6
D